

Asia: VN/11385/2020

Hiilineutraali Suomi 2035 – kansallisen ilmasto- ja energiastrategian luonnos

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan taho

Kaupunki, kunta tai maakunta

Mikäli vastasit "muu taho", voit tarkentaa vastaustasi tässä

-

LAUSUNTO

-

• Mikäli vastasit yhtyäsi toisen tahon lausuntoon, täsmennä mistä tahosta on kyse

Lausunto: Pohjois-Karjalan maakuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua suunnitelman sisällöstä ja lausuu suunnitelmasta alla olevien alaotsikoiden alle.

1. Yleistä tavoitteista

Kansainvälisen ilmastohyödyn eli hiilikädenjäljen kasvattamisen asettaminen Suomen ilmastopolitiikan tavoitteeksi kansallisten päästöjen vähentämisen ohella on erittäin kannatettava tavoite. Samoin uusien ratkaisujen tuottamisen ja huoltovarmuuden tarvitsemien ratkaisujen nostaminen esille ovat kannatettavia. Ratkaisukeskeisyyden korostaminen luo positiivisemmän ilmapiirin ilmasto- ja energiakysymysten ratkaisemiseen pelkästään rajoitusten lisäämisen tilalla.

Energia on Pohjois-Karjalan maakunnassakin suurin päästölähde ja tarvitsee uusiutuvia ratkaisuja, erityisesti hybridiratkaisuja (polttoon perustuvan ja polttoon perustumattoman energian uusiutuvia muotoja).

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman tavoite kasvihuonekaasupäästöjen ja hiilinielujen aikaansaamien samansuuruisuus vuonna 2035 ja siitä eteenpäin nielujen vaikutuksen oleminen päästöjä suuremmat on maakunnan kannalta hyvä. Pohjois-Karjalan ilmasto- ja energiaohjelmassa ilmastokestävyys ja päästöjen vähentäminen 80 % Hinku-statusen mukaisesti on tavoitteena vuonna 2030.

2. Ilmasto- ja energiastrategian poliittiset linjaukset

Päästöjen vähentämisessä voimakas nojaaminen sähköistymiseen ja siten sähkönkulutuksen lisääminen ei Pohjois-Karjalan maakunnan näkemyksen mukaan yksin riitä tuottamaan päästövähennyksiä. Energiantuotannon koko elinkaari tulee ottaa huomioon (esimerkiksi akkujen tarvitsemien maamineraalien riittävyys ja niiden louhinnan ympäristövaikutukset), ei pelkästään käytön päästöt. Lisäksi GTK:n 3.5.2022 julkaiseman tiedotteen mukaan nykyiset mineraalivarat eivät riitä fossiilittomaan energiaan pohjautuvan infrastruktuurin rakentamiseen. Tarvitsemme hybridiratkaisuja energiantuotantoon. Maakuntaliitto pitää hyvänä, että uusiutuvien energialähteiden, mukaan lukien liikennepolttoaineet, ratkaisussa on biokaasu pidetty mukana yhtenä vaihtoehtona.

Tuulivoiman lisätukeen panostaminen saattaa Suomen itärajalla sijaitsevat alueet ja maakunnat eriarvoiseen asemaan, kun puolustusvoimien tutkarajoitukset estävät tuulivoiman rakentamisen. Tämä koskee sekä taloudellista (maanvuokratulot) että päästövähennyksiin (tuulivoimavähennykset) eriarvoisuutta. Tähän olisi syytä esittää ratkaisuja. Uusiutuvan energian pientuotanto ja energiayhteisöt sekä niiden edelleen kehittäminen ja toiminnan mahdollisuuksien lisääminen ovat hyvä toimenpide.

Energiatehokkuuden lisääminen ja uusien ratkaisujen löytäminen on tarpeen. Tavarakuljetusten osalta energiatehokkuuden osalta mainitaan vesi- ja raidekuljetusten lisääminen. Tämä on erittäin hyvä, mutta edellyttää myös vesiväylien ja rataverkon tasa-arvoista kehittämistä alueellisesti. Saimaan kanavan korvaaminen nousee Pohjois-Karjalan kannalta tärkeäksi kysymykseksi. Hukkaenergian talteenoton ja hyödyntämisen kehittäminen on yksi vaikuttavimmista keinoista lisätä energiatehokkuutta.

Energianhuoltovarmuuden osalta bioenergiaan liittyvät kehittämistoimet ovat Pohjois-Karjalan kannalta kannatettavia. Maakunnassamme on merkittävä metsähakkeen potentiaali ja sen saaminen liikkeelle edellyttää strategiassa mm. mainittuja nuoren metsän hoidon tukemista ja bioterminaaliratkaisuja.

Fossiilisesta öljystä ja maakaasusta luopumiselle on syytä luoda selkä luopumisaikataulu, sillä nämä molemmat energialähteet eivät tue millään tavalla monimuotoisuus- eikä ilmastotavoitteita. Tässä on luonnollisesti otettava huomioon uusiutuvien energialähteiden kehittyminen.

Panostaminen tutkimukseen, innovointiin ja kilpailukyvyyn kehittämiseen on erittäin tärkeää ja kannatettava esitys. Puhtaiden teknologioiden kehittäminen ja uusiutuvien energialähteiden entistä tehokkaampi hyödyntäminen edellyttävät vahvaa tutkimusta ja tiedon siirtoa.

Energiaverotuksen osalta luonnoksessa esitetään alueellista epätasa-arvoa lisääviä toimia. Sähköautoilun verovapaus samaan aikaan kun biokaasun liikennekäyttöä verotetaan, on yksi eniten alueellista eriarvoisuutta lisäävistä esityksistä. Pohjois-Karjalassa on tälläkin hetkellä maan vanhin autokanta eikä tulotaso mahdollista uusien sähköautojen hankintaa. Tämä lisää autoilun kustannuksia maakunnassa, joissa julkinen liikenne ei mahdollista yksityisautoilun vähentämistä samalla tavalla kuin Etelä-Suomen suurissa kaupungeissa. Samoin työsuhdeautojen verotusarvon laskeminen ja hankintatuen kohdistaminen niihin palvelee lähinnä suuria kaupunkeja ja ennestäänkin parempituloista väestöä.

3. Vaikutusarviot

Vaikutusten arvioinneissa aluetalouteen todetaan, että aluetalous kasvaa näiden esitysten myötä eri tavalla eri maakunnissa ja osassa maakuntia kokonaisarvonlisä jää toista prosenttia perusskenaariota alemmaksi vuoteen 2050 mennessä. Tämä jää toteamuksen tasolle eikä esitetä mitään linjauksia siitä, miten tilannetta voitaisiin korvata paremmaksi. Kotitalouksien osalta esitetään, että vaikutus on suurin keski- ja suurituloisille perustuen olettamukseen, että he käyttävät eniten energiaa. Tämä vaikutus vaihtelee kuitenkin maakunnittain ja esimerkiksi Pohjois-Karjalassa vaikutukset kohdistuvat suuresti pienituloisiin esimerkiksi liikenteeseen kohdistettavien toimien osalta. Samoin mahdollisuudet siirtyä uusiutuvan energian käyttöön on pienituloisilla paljon pienempi.

Ympäristövaikutuksissa on arvioitu mm. puupohjaisen bioenergian tuotannon vaikutuksia. Hakkeeksi sopivaa raaka-ainetta saadaan Pohjois-Karjalassa riittävästi nuorten metsien hoidon rästien saattamisesta kuntoon. Tällöin paine ottaa ainespuun korjuissa hakkuutähde merkittävässä määrin energiakäyttöön vähenee. Myös negatiiviset vaikutukset (esimerkiksi ravinteiden poistuminen) vähenevät. Tämä tulisi ottaa huomioon arvioinnissa. Kantojen nostosta energiakäyttöön on jo suosituksissa luovuttu ja kannot jäävät siten hiilivarastoiksi ja arvokkaaksi lahoppuun lähteeksi. Talousmetsien luonnonhoitotoimet (lahoppuuston lisääminen, lehtipuusekoituksen ja suurien puiden lisääminen, riistatiheikköjen perustaminen, avainbiotooppien rajaaminen toimenpiteiden ulkopuolelle) auttavat luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä.

Perustuslain mukaisiin perusoikeuksiin vaikuttamisen arvioinnissa nostetaan esille pykälä omaisuudensuojasta (15 §), jonka yleislausekkeen mukaan jokaisen omaisuus on turvattu. Monet hiilivarastoja ja hiilinieluja koskevat esitykset liittyvät metsiin ja tulevat siten lähelle yksityismetsänomistajan oikeuksia. Tätä merkitystä ei tule vähätellä päästövähennystoimien toteuttamisessa, jos ne halutaan toteuttaa sosiaalisesti oikeudenmukaisesti.

4. Nykytilanne ja kehitys sekä linjausten vaikutus energiajärjestelmään

Nykyinen maailman turvallisuuspolitiikka on muuttunut. Tällä on suuri vaikutus energiantuotannossa sekä Venäjältä tulleen energian korvaamisessa. Huoltovarmuuteen tulee kiinnittää erityistä

huomiota. Tässä EU:n REPower EU ohjelma on hyvä apu ja tulee kiinnittää huomiota siihen, että sen mahdollisuudet jalkautuvat paitsi Suomeen myös alueellisesti oikeudenmukaisesti. Biokaasun tuotantoon ja käyttöön panostaminen on hyvä, mutta siihen pitäisi saada entistä enemmän näkyville myös biokaasun liikennekäyttö. Suuri sähköautoihin panostaminen tuntuu hieman ristiriitaiselta tavoitteelta energiankulutuksen vähentämisen rinnalla. Sähköautoilun ilmastovaikutuksiin tulisi ottaa mukaan koko elinkaaren tarkastelu lähtien maamineraalien louhinnasta akkujen kierrätykseen tai muuhun jälkikäyttöön. Elinkaarilaskennan tarve koskee myös maakaasun käyttöä.

Tässä osiossa on mainittu, ettei energiaköyhyys ole Suomessa ongelma. Pohjois-Karjalassa ovat Itä-Suomen yliopisto, Luonnonvarakeskus ja Karelian ammattikorkeakoulu tekemässä selvitystä alueellisesta energiaköyhyydestä. Tämän selvityksen tulokset tulevat olemaan kiinnostavia.

Maakuntaliitto pitää hyvänä sitä, luonnoksessa on tuotu esille Suomen vahva osaaminen ilmasto- ja energia-asioissa.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

1) Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen ja nielujen kasvattaminen (strategian luku 2.1)

-

Avoin vastaus kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä ja nielujen kasvattamista koskien

-

2) Uusiutuvan energian edistäminen (strategian luku 2.2)

-

Avoin vastaus uusiutuvan energian edistämistä koskien

-

3) Vety ja sähköpolttoaineet (strategian luku 2.3)

-

Avoin vastaus vetyä ja sähköpolttoaineita koskien

-

4) Energiatehokkuuden edistäminen (strategian luku 2.4)

-

Avoin vastaus energiatehokkuuden edistämistä koskien

-

5) Energian toimitus- ja huoltovarmuus (strategian luku 2.5)

-

Avoin vastaus energian toimitus- ja huoltovarmuutta koskien

-

6) Ydinenergian käyttö (strategian luku 2.6)

-

Avoin vastaus ydinenergian käyttöä koskien

-

7) Energiamarkkinoiden kehittäminen (strategian luku 2.7)

-

Avoin vastaus energiamarkkinoiden kehittämistä koskien

-

8) Tutkimus, innovointi ja kilpailukyky (strategian luku 2.8)

-

Avoin vastaus tutkimusta, innovointia ja kilpailukykyä koskien

-

9) Verotus (strategian luku 2.9)

-

Avoin vastaus verotusta koskien

-

10) Ilmastonmuutokseen sopeutumisen vahvistaminen (strategian luku 2.10)

-

Avoin vastaus ilmastonmuutokseen sopeutumista koskien

-

11) EU-vaikuttaminen (strategian luku 2.11)

-

Avoin vastaus EU-vaikuttamista koskien

-

1) Ilmastotavoitteiden saavuttaminen (strategian luku 3.1)

-

Avoin vastaus ilmastotavoitteiden saavuttamista koskien

-

2) Valtiontalousvaikutukset (strategian luku 3.2)

-

Avoin vastaus valtiontalousvaikutuksia koskien

-

3) Kansantalousvaikutukset (strategian luku 3.3)

-

Avoin vastaus kansantalousvaikutuksia koskien

-

4) Perus- ja ihmisoikeusvaikutukset (strategian luku 3.4) sekä sukupuolivaikutukset (strategian luku 3.5)

-

Avoin vastaus perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia sekä sukupuolivaikutuksia koskien

-

5) Vaikutus energiajärjestelmään (strategian luku 4)

-

Avoin vastaus energiajärjestelmävaikutuksia koskien

-

Suomen vetystrategia

-

Avoin vastaus Suomen vetystrategiaa koskien

-

Avoin vastaus muita Ilmasto- ja energiastrategian osia koskien

-

Mahonen Sirpa

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto - Sari Koivula, metsä- ja ilmastoasiantuntija